

Adoptie en sponsoring groen en straatmeubilair

Gemeente Heemstede

september 2011

Inleiding

Op 5 november 2010 heeft de raad van gemeente Heemstede het college verzocht te onderzoeken of bedrijven/particulieren een verdergaande rol kunnen krijgen in groenonderhoud en aanschaf van straatmeubilair.

Adoptiemogelijkheden van openbaar groen door particulieren bestaan al ruim 10 jaar in Heemstede. Via de gemeentelijke website wordt deze mogelijkheid uitgedragen. Zowel boomspiegels als plantsoenvakken kunnen door particulieren in onderhoud worden genomen. Belangrijk hierbij is dat de betreffende boomspiegel of het groenvak een openbaar karakter behoudt. Door middel van het aanbrengen van een tegel met een klaverversymbool worden de medewerkers van de gemeente en onze aannemers gewezen op de adoptie. De gemeente voert geen klein onderhoud (schoffelen) meer uit. Het snoeiwerk aan heesters en bomen blijft een gemeentelijke onderhoudstaak. Eind 2010 waren er 236 geregistreerde boomspiegeladopties en 35 geregistreerde plantsoenadopties. Het aantal stijgt nog jaarlijks.

Naast bovengenoemde adoptie, zijn ook schenkingen mogelijk. Jaarlijks komen er enkele verzoeken binnen om een bank te mogen sponsoren. Ook zijn er enkele gesponsorde bomen in de gemeente aangeplant. Tegen betaling van een onderling overeengekomen bedrag wordt op de gewenste locatie een bank geplaatst en wordt de bank voorzien van een plaatje met inscriptie.

Onderzocht is welke mogelijkheden er zijn om in de openbare ruimte meer sponsoring door particulieren of bedrijven toe te staan. Uitgangspunt daarbij is de mogelijkheid om middels sponsoring een kostenbesparing te kunnen realiseren. Daarvoor is gekeken naar andere gemeenten. Gebleken is dat veel gemeenten de mogelijkheden voor adoptie/sponsoring door particulieren en bedrijven in hun groenbeleid hebben opgenomen. In de praktijk richt dit zich met name op sponsoring door bedrijven van openbaar groen op rotondes. De commerciële partij krijgt in ruil voor de inrichting en onderhoud het recht om te "etalen". Aan de mate van "etalen" worden voorwaarden verbonden.

In twee hoofdstukken wordt ingegaan op de verdere mogelijkheden van adoptie en/of sponsoring van openbaar groen en straatmeubilair. Daarbij wordt ook aandacht besteed aan de communicatieve, financiële en uitvoerende aspecten. Als bijlage is een concept (sponsor)overeenkomst opgenomen.

1. Adoptie/ sponsoring

Onderhoud groen is op zich een publieke taak, die al uit de algemene middelen wordt betaald. In sommige situaties wordt momenteel al in overleg met direct aanwonenden bekeken in hoeverre er meegewerkt kan worden aan het in eigen beheer laten overnemen van openbaar groen. Indien hieraan voorwaarden worden verbonden kan het door de gemeente gewenste niveau van onderhoud gewaarborgd blijven. In grote lijnen zijn drie redenen om adoptie of sponsoring te stimuleren:

- a. kostenbesparing op onderhoud
Hieronder vallen de eerder genoemde adoptieovereenkomsten en de landelijke voorbeelden van onderhoud aan rotondes. Bewoners of bedrijven nemen, onder voorwaarden, het onderhoud over van de gemeente.
- b. kwaliteitsverbetering
Hierbij valt te denken aan bijdragen van particulieren om een bestaand plan kwalitatief beter te maken. Er zijn in het verleden voorstellen geweest om d.m.v. een financiële bijdrage van particulieren zwaardere bomen aan te planten. Ook wordt er momenteel met een bewonersgroep gesproken over een financiële bijdrage om een bestaand plantsoen kwalitatief te kunnen verbeteren.
- c. verhoging betrokkenheid bij de openbare ruimte
Particulieren, instellingen of bedrijven willen iets betekenen voor de gemeenschap door een schenking te doen ten behoeve van de openbare ruimte. Een schenking kan voor een bepaald doel zijn (zoals een bank), maar kan ook in de vorm van een financiële bijdrage zijn. Meestal staat daar tegenover dat het betreffende bedrijf of de betreffende bewoner(sgroep) bij het object een bordje of gegraveerde tekst plaatst.

a. kostenbesparing op onderhoud

Adoptie of sponsoring kan worden toegepast op zelfstandige groenelementen zoals rotondes, bloemenborders, plantsoenvakken en boomspiegels.

Boomspiegeladoptie:

Veel straten in Heemstede hebben in hun trottoirs bomen staan. De ruimte onder de boom bestaat veelal uit een stukje grond van ongeveer een vierkante meter. In het verleden werden deze zogenaamde boomspiegels op eigen initiatief ingeplant. In veel gevallen was het voor de gemeente of de groenaannemer niet duidelijk of de boomspiegel door particulieren was beplant. Om duidelijkheid te scheppen wordt de adoptie officieel vastgelegd. Dit houdt in dat door het invullen van een 'Aanvraagformulier Boomspiegelonderhoud' een overeenkomst tussen burger en de gemeente wordt gesloten over het onderhoud. Als kenmerk voor de buitendienst wordt bij de boom een stoeptegel met een klaversymbool aangebracht.

Plantsoenadoptie:

Naast een boomspiegel is het ook mogelijk een stuk openbaar groen te adopteren. Het gaat dan om relatief kleine oppervlaktes groen die bij een particuliere tuin of woning liggen, meestal omgeven door bestrating. Voorbeelden hiervan zijn de bakken in de wijk ten westen van de Binnenweg. Op het formulier 'Aanvraagformulier Plantsoenonderhoud' staan de voorwaarden aangegeven waaronder de overeenkomst wordt aangegaan. Ook hier wordt bij het groenvak als kenmerk een stoeptegel met een klaversymbool aangebracht.

Op dit moment wordt ingestemd met adoptie als het betreffende groenelement herkenbaar is en blijft als onderdeel van de openbare ruimte. Bewoners adopteren veelal kleine groenvakken. De daadwerkelijke besparing op onderhoud die hiermee behaald wordt, is minimaal. De betreffende onderhoudsploegen moeten toch de straat door, omdat andere objecten alsnog onderhouden moeten worden. Bovendien moet regelmatig gekeken worden of de betreffende bewoner niet is verhuisd en het groenvak is verwaarloosd. Indien dat het geval is, moet een inhaalslag worden gemaakt, die meer kost dan een reguliere onderhoudsronde.

Een voordeel in onderhoud valt wel te behalen door sponsoring van grotere groenobjecten of uitbreiding met straatmeubilair. Deze zijn vooral interessant voor bedrijven of VvE's. Het belang dat een vereniging van eigenaren heeft bij de uitstraling van het groen direct om het complex heen kan zo groot zijn, dat het zelf inrichten en beheren het belang van de gemeente overstijgt. Indien hieraan voorwaarden worden verbonden kan het door de gemeente gewenste niveau van onderhoud gewaarborgd blijven. Uitbreiding van de huidige mogelijkheden kan als volgt worden vorm gegeven:

De gemeente stelt vast welke bestaande groenobjecten of straatmeubilair in aanmerking komen voor sponsoring. Dit kunnen bestaande objecten zijn of nieuwe objecten zoals aanleg van nieuwe rotondes

en plantsoenen. Bestaande objecten worden 'gelabeld' in afwachting van een gegadigde. Bij herinrichtingsprojecten wordt de mogelijkheid van sponsoring actief meegenomen bij de inspraakprocedure. (zie hoofdstuk 3 Communicatie).

De sponsoring kan in verschillende vormen worden gedaan:

- Zelfstandig inrichten en daarna onderhouden van het groenelement (ontwerpvoorstel en realisatie in overleg met de gemeente);
- Eenmalige financiële bijdrage leveren aan de inrichting of plaatsing op basis van een vierkante meterprijs;
- Structurele financiële bijdrage leveren aan het beheer.

In ruil hiervoor kan men dan de gewenste reclame, volgens de voorschriften van de gemeente, uiten in het betreffende groenelement. Voor de sponsoring van rotondes zijn zelf concepten ontwikkeld, waarbij een derde voor eigen rekening en risico het complete traject van de gemeente overneemt. (zie hiervoor www.rotondespecialist.nl). Dit concept is echter nog in het opstartstadium, maar geeft aan dat er marktpartijen zijn die hierop inspelen.

b. kwaliteitsverbetering

Kwaliteitsverbetering speelt vooral wanneer bewoners het niet eens zijn met de kwaliteit of de uitstraling die de gemeente levert.

In dergelijke gevallen wordt door bewoners de vraag gesteld wat de kosten zijn van verhoging van het onderhoudsniveau of aanplant of aanschaf van groter plantmateriaal of ander stuk straatmeubilair. Bij groenobjecten is een dergelijk voorstel soms wel op te vangen. In zijn algemeenheid gaan wij hier echter terughoudend mee om omdat de kwaliteit van de groenvoorziening niet mag afhangen van het al dan niet in staat of bereid zijn van bewoners een bijdrage te leveren.

Het onderhoud na aanleg verandert niet of nauwelijks. Bij straatmeubilair is dit lastiger. Een bijzondere vorm van straatmeubilair betekent vaak een ander onderhoudsplaatje. Afhankelijk van de gevraagde uitstraling moet dan ook gekeken worden naar dit onderhoud. Eventueel kan het hogere onderhoud worden afgekocht of overgenomen, maar terughoudendheid is hierbij belangrijk. Bovendien is het gemeentelijk straatmeubilair vastgelegd in het straatmeubilair handboek.

Het is tevens denkbaar dat bij de beoordeling van een dergelijk verzoek de uitgifte van de grond richting een bewonersgroep of VvE een alternatief is. Afhankelijk van de locatie kan dit zelfs leiden tot een verkoop of huurovereenkomst. Dit laatst betreft dan voornamelijk gronden waar het openbare karakter niet doorslaggevend is.

c. verhoging betrokkenheid bij de openbare ruimte

Sponsoring van groenobjecten en straatmeubilair door particulieren of bedrijven behoort momenteel al tot de mogelijkheden, maar beperkt zich tot het schenken van een boom, zitbank of picknicktafels. De particulier schenkt een geldbedrag waarmee de gemeente de aankoop en plaatsing van het overeengekomen object uitvoert. De Vrienden van het Groenendaalse bos hebben al diverse bomen en banken voor het bos geschonken maar investeren ook tijd door met een groep vrijwilligers op bepaalde dagen bepaalde onderhoudswerkzaamheden voor hun rekening te nemen.

Ook de Vrienden van de Kinderboerderij tonen hun betrokkenheid door regelmatig schenkingen te doen in de vorm van dierverspreiden, bebording of camera-toezicht. Vele vrijwilligers van de Vrienden van de Kinderboerderij zijn betrokken bij de evenementen die de Vrienden op de Kinderboerderij organiseren, zoals het oogstfeest en het Herfstbal.

De aanvaarding van elke schenking moet door het college worden geaccepteerd. Dat betekent een belasting van de ambtelijke en bestuurlijke capaciteit. Indien de acceptatie van schenkingen gezien wordt vanuit het 'ja, tenzij' principe, kan ervoor worden gekozen deze beslissing te mandateren aan het hoofd Uitvoering Openbare Ruimte. Het hoofd rapporteert de schenkingen via de jaarrekening en publiceert dit, indien door de schenker gewenst, via de bekende media.

Het verder aantrekkelijk maken van schenking kan door het aanvragen van een ANBI-status (Algemeen Nut Beogende Instelling) bij de Belastingdienst. Het voordeel van schenken aan ANBI' en is dat de schenker de gift geheel of gedeeltelijk in aftrek kan brengen op het belastbaar inkomen. Zowel voor de schenker als de gemeente levert het dan voordeel op.

2. Uitvoering

Communicatie

De mogelijkheid van adoptie en sponsoring van groen en straatmeubilair kan actief (door het voeren van een actieve communicatiecampagne via brieven, persberichten, HeemstedeNieuws en sociale media) of pro-actief (opnemen mogelijkheden op de website) worden uitgedragen. Aangezien aan het ontwikkelen en inzetten van communicatiemiddelen kosten zijn verbonden, lijkt in eerste instantie een pro-actieve houding het meest voor de hand liggend.

In een bijzondere situatie, zoals de nieuwe rotonde in de Herenweg, kan gekozen worden voor een actieve benadering van potentieel geïnteresseerde partijen.

Financiën

In de huidige situatie bij groenadoptie zijn de afspraken over het onderhoud van te adopteren object via het aanvraagformulier vastgelegd. De particulier voert onderhoud uit. De financiële besparing op het onderhoud van het 'uitgegeven groen' in relatie tot het totale gemeentelijke groenareaal is nu marginaal.

Naar verwachting kan het meeste financiële voordeel worden verkregen bij de uitvoering van nieuwe projecten in de openbare ruimte of bij de uitgifte van grotere groenobjecten. Voorgesteld wordt bij de jaarlijkse begrotingsbehandeling een opgave te doen van de behaalde besparingen door adoptie/sponsoring.

Bedrijfsvoering

De verantwoordelijke afdeling voor sponsoring/adoptie van openbaar groen en straatmeubilair bij de gemeente Heemstede is Uitvoering Openbare Ruimte. Deze afdeling zorgt, in samenhang met de afdelingen Voorbereiding Openbare Ruimte en Ruimtelijk Beleid voor het opstellen van de objectlijst het behandelen van aanvragen. Een eventuele communicatiecampagne vindt plaats in overleg met bureau Communicatie of tijdens de voorbereiding van een werk.

3. Conclusie

Er wordt aan inwoners en bedrijven op beperkte schaal al mogelijkheid geboden tot het adopteren van een groenobject (plantsoen/boomspiegel) of schenken van een stuk straatmeubilair (vooral banken). Het verder uitbreiden van de mogelijkheden door eenmalige schenkingen toe te staan of inrichting en onderhoud onder voorwaarden uit handen te geven, heeft een gunstig effect op zowel de onderhoudskosten als de betrokkenheid van de inwoners en bedrijven. Daartegenover staat dat de andere partij via de lokale media en/of plaatsing van borden met bedrijfslogo een tegenprestatie verwacht. Dit betekent dat reclame in de openbare ruimte meer aanwezig zal zijn. Vooralsnog is het de inschatting dat de interesse voor deze uitbreiding beperkt zal blijven tot enkele grotere groenobjecten (zoals rotondes) en gronden rond de grotere wooncomplexen met een actieve VvE.

Bijlage 1: overeenkomst boomspiegeladoptie

Bijlage 2: overeenkomst plantsoenadoptie

Bijlage 3: voorbeeld overeenkomst sponsoring

- a. De inrichting moet zodanig zijn dat de door de gemeente geplaatste verkeersborden goed zichtbaar blijven;
 - b. De inrichting dient te bestaan uit een blijvende basisstructuur. Wisseling van seizoenbeplanting is toegestaan.
 - c. Indien het element onderdeel is van de gemeentelijke groenstructuur, moeten Heemsteedse groenelementen onderdeel zijn van het ontwerp
- 4) Het ingediende ontwerp is onderdeel van dit contract. De uitvoering van het ontwerp mag uitsluitend na toestemming van de gemeente gewijzigd worden. Indien de inrichting naar het oordeel van de gemeente niet conform het ontwerp is aangelegd, dan dient de ondernemer op eerste vordering van de toezichthouder Buitenruimte van de gemeente en overeenkomstig zijn aanwijzingen de inrichting binnen 5 werkbare dagen aan te passen.

III Voorwaarden voor het onderhoud:

- 1) Het onderhoud dient uitgevoerd te worden conform het ingediende en door de gemeente goedgekeurde onderhoudsplan en minimaal voldoen aan het gemeentelijke onderhoudsniveau 2;
- 2) Er mag geen chemische onkruidbestrijding worden gebruikt; ook niet voor luizen, slakken of meeldauw;
- 3) Alle kosten voor herstel van de inrichting van de middencirkel, ontstaan door vandalisme of een ongeval worden niet door de gemeente vergoed en dienen binnen twee werkweken na opdracht van de rayonbeheerder van de gemeente hersteld te zijn;
- 4) Bij het in gebreke blijven van de ondernemer dient hij binnen 5 werkbare dagen de opdracht van de toezichthouder Buitenruimte van de gemeente het onderhoud naar diens goedkeuring te hebben uitgevoerd;
- 5) Indien een opdracht als bedoeld onder III. 2) van de toezichthouder Buitenruimte van de gemeente niet binnen de onder III. 2) gestelde termijn wordt uitgevoerd is het de gemeente voorbehouden zonder verrekening van kosten dit contract te beëindigen en dient de ondernemer de inrichting van de middencirkel voor zijn kosten te verwijderen en schoon op te leveren.

IV Voorwaarden voor de verwijdering:

- 1) De ondernemer dient er van uit te gaan dat hij voor zijn kosten de gehele inrichting dient te verwijderen en de middencirkel uiterlijk op de eerder genoemde datum schoon op te leveren.

Getekend,

Namens de gemeente:

Namens de ondernemer

***** ,

.....

.....

Plaats:

Datum: